

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԱՂԷՆՕԻԴ. Կայ մի հիւանդութիւն, որ ինքն ըստ ինքեան աննշան է, բայց իւր ետևից բերում է մի շարք անախորժ բարդութիւններ մանկական հասակում: Այս հիւանդութիւնը կոչւում է ադէնօիդ. դոքա գեղձային գոյացութիւններ են քթա-ըմպանային տարածութեան մէջ, քորոցի գլխի չափից մինչև կեռասի մեծութեան և երբեմն էլ աւելի մեծ, որ լցնում են քթա-ըմպանային տարածութիւնը: Այս նոր գոյացութիւնները երեւում են 10 ամսական երեխաների վրայ, աւելի մեծ ծաւալ ստանալով 5—15 տարեկան ժամանակ. այնուհետև անյայտանում են: Այս հիւանդութիւնն ունենում են խլացաւ ունեցողները և թոքախտաւորների որդիքը: Սառը կլիմայում համեմատաբար շատ է պատահում, քան տաքում: Այս հիւանդութեան նշանները խիստ բազմազան են. քթի տեսական դում (хатарры), կերկերութիւն, բաց բերանով քուն, գիշերը տակը միզելը, գիշերային վախ, ըմպանի ձգտումն, ցնցումն, մտաւոր թուլութիւն և ցրտածութիւն, աճելութեան դադարում, լսողութեան բթանալը, գլխացաւ, ծուլութիւն, անուշադրութիւն և այլն:

Այս հիւանդութեան վերայ առաջինը ուշադրութիւն դարձրեց Դանիական բժիշկ Վիլհելմ Մէյէրը: Այս հիւանդութիւնը խիստ հեղինակաւոր բժիշկներից ճանաչուած է մնասակար երեխաների ֆիզիքական և մտաւոր աճման համար և ազդեցութիւն ունեցող նոցա դպրոցական պարապմունքների վերայ:

Դոքտոր Վիրէրդը զգուշաւոր քննութեան ենթարկեց 315 աշակերտ $6\frac{1}{2}$ ից մինչև $12\frac{1}{2}$ տարեկան հասակը, որոնցից 231 (62%) ադէնօիդ ունէին: Նոցա մէջ 122-ը հիւանդութեան երևոյթներ ունէին, կից ադէնօիդի հետ 106 աշակերտ, այսինքն բոլոր քննուած դէպքերից 28% ականջի խանգարում ունէին, 63 դէպք երկու ականջների հիւանդութիւն. 43 դէպք մի ականջի: Ադէնօիդի հեռացնելուց յետոյ գրեթէ ամենքի լսողութեան ծանրութիւնն անցաւ:

Ադէնօիդի մտաւոր զարգացման վերայ ունեցած ազդեցութեան մասին յիշեալ բժիշկը հետեւեալը տեսաւ. 26 երեխայ ուսուցիչներից ճանաչուեցան սակաւ ընդունակ և վատ ձիւղբի տէր, 84-ը ծոյլ և անուշադիր. դոցանից 85% գտաւ առաջին

տեսակի և 77% երկրորդ: Վերջերս բժշկի կարծիքով 73% ադէնօիդ ունեցող երեխաներ ֆիզիքական և հոգեկան խանգարումներ ունէին: Այս է պատճառը, որ նա այս հիւանդութեան ամեն դէպքերում առանց բացառութեան անհրաժեշտ է համարում անդամահատութիւնը: Վերը յիշած կարճ տեղեկութիւնները, որոնք վերաբերում են մանկական գլխաւորապէս 2—12 տարեկան հասակին, ըստ երևոյթին այնպիսի մի դատարկ հիւանդութեան, ինչպիսին ադէնօիդն է, որ իւր հետեանքներով չափազանց վտանգաւոր է երեխաների ֆիզիքական և մտաւոր զարգացման, նոյնպէս և դպրոցական պարապմունց համար, պէտք է իւր վերայ դարձնէ ինչպէս ծնողների, այնպէս էլ մանկավարժների խիստ լուրջ ուշադրութիւնը: Աշակերտների պարտադիր բժշկական զննութեանց ժամանակ պէտք էր ուշադրութիւն դարձնել և ադէնօիդի վերայ, յատկապէս հրաւիրելով կոկորդի հիւանդութեան մասնագէտ բժիշկներ: (Դ. II.):

ԿՈՅՐԵՐԻ ԱԶՔԸ ԼՈՅՍ: Պրօֆէսօր Ստիէնսը հնարել է կոյրերի համար մի գործիք: Նա ենթադրում է, որ յատուկ գործիքի շնորհիւ գտել է կոյրերին տեսութիւն վերադարձնելու եղանակը, և ոչ թէ միայն նոցա, որոնք մի ժամանակ աչք են ունեցել, այլ և ի ծնէ կոյրերին: Ստիէնսը երկար տարիներ աշխատել է այդ գիւտի վերայ: Ամենից առաջ նա իւր գործիքը պատրաստել էր անաչքների համար, լոյս հաղորդելով անմիջապէս ուղեղին: Ներկայումս դարձեալ մանրամասն տեղեկութիւններ չունենք, որովհետեւ յիշեալ պրօֆէսօրը մտադիր է մեծ փոփոխութիւններ մտցնել իւր յայտնագործած գործիքում և առ ժամանակ գաղտնիք է պահում: Այնուամենայնիւ բժշկապետ Գազին յաջողել է իւր վերայ փորձել նորա գործիքը, որ և հիացում է պատճառել իրան: «Պրօֆ. Ստիէնսը, պատուում է Գազը, — ներս տարաւ ինձ մի փոքրիկ մութ սենեակ և աչքերս պինդ փակեց: Ես բոլորովին բան չէի տեսնում և լոկ լսում էի որ իմ շուրջը ման են գալիս, լուցկին չըխկացնում և լամպ են վառում: Կնայելով իմ ջանքերին՝ ես չկարողացայ որոշել թէ լոյսը որ կողմիցն է գալիս: Այդ միջոցին ես զգացի, որ պրօֆ. Ստիէնսը քունքերիս դրեց իւր գործիքը և նոյն վայրկեանիւ թոյլ լոյս տեսայ, որ ընկած էր ինձ մօտ եղած դրսի առարկաների վրայ: Ապա ես կարողացայ պարզ որոշել աչքիս առաջ եղած մի ձեռք և նորա փուռած մատները-ընդամենը երեք հատ: Փոքր առ փոքր լոյսը մեծացաւ և ես ազատ ջոկում էի սենեակի բոլոր իրերը: Այն ինչ ինձ թւում էր, որ եթէ փորձը չարունակուէր, այնպէս կընտելանայի՝ այդ գործիքին, որ կարող էի բոլոր առարկաներն այնպէս ազատ որոշել, ինչպէս իմ սեպհական աչքովս: Փորձի ժամանակ ես լաւ զգում էի ելքերաւան մի թեթիւ հոսանք, որ անցնում էր քունքերովս: Նման կարծ պրօֆ. Ստիէնսը գործիքը վերցրեց աչքերիցս և ես նորից ընկղմուեցի խոր մթութեան մէջ: Փորձը աւարտուեց: Պրօֆ. Ստիէնսը մի քանի ուրիշ պրօֆէսօրներին հետեւեալ մանրամաս-

նութիւններն է հաղորդել իւր գիւտի մասին. «մարդ ոչ թէ աչքերով է տեսնում, այլ ուղեղով: Աչքերը միայն ծառայում են ձևակերպութիւնները ստանալու, որ ակնանկարդը անմիջապէս հաղորդում է ուղեղին: Կոյրերի աչքերին փոխարինում է շօշափելիքը և այդպիսով ճիշտ հասկացողութիւն են ստանում առարկաների ձևի մասին: Եթէ մարդ աչքերից զրկուի, նոցա կը փոխարինէին ուրիշ գործարաններ: Քանի մի ստորին կենդանիներ բոլորովին աչքեր չունեն, նոքա տեսնում են այսպէս ասած ամբողջ մարմնով: Հետևապէս եթէ որ և է պատկեր կարող է ուղեղին հաղորդուել առանց աչքի, ուրեմն և կոյրը կարող է նոյնպէս պարզ տեսնել, ինչպէս և աչք ունեցողը: Սոքա են պրօֆ. Ստիէնսի հիմունքները: Զևակերպութիւնը փոխանակ աչքի ցանցամաշիկ վերայ ստացուելու՝ նկարւում է լուսարդելի վրայ. յետոյ ելքատրական հոսանքով հաղորդւում է ուղեղին: Ուրեմն գործիքը նոյն հիմունքով է շինած, ինչպէս և հեռախօսը: Պրօֆ. Ստիէնսը ենթադրում է, որ այս գործիքը ոչ միայն կոյրերին լոյս կարող է տալ, այլ և հեռաւորութեան վերայ կտայ առարկաների ձևակերպութիւնը, ինչպէս որ հեռախօսը հաղորդում է ձայնը: (АСТР. В.):

ԵԼԻՔՏՐԱԿԱՆ ԿԱՊՍԻԼՆԵՐ: «НОВ. ДВҢ»-ի թղթակիցը այցելելով բժշկապետ Սանկմէնի գործանոցը՝ Բիւֆալօում, պատմում է հետևեալը. Բժշկականութեան մէջ մի ցնցող նորութիւն է ելքատրական կապսիւլները: Նրևակայեցէք, որ յաջողել է նորան ելքատրականութեան ահագին ոյժ ամփոփել առաձգական փորթիկ այնպիսի կապսիւլի մէջ, որ գործ են դնում անհամ դեղերի համար: Եայտնագործողը ցոյց տալով ինձ այդ կապսիւլները, հաղորդեց, որ դոքա լցուած են սովորական սառցի խիստ ելքատրացրած հատիկներով: Ինչ վերաբերում է առաձգական թաղանթին, թուում է որ դա կազմուած է մի քանի կիսաթափանցիկ շերտերից, բայց թէ ինչիցն են շինուած և ինչու նոքա իրանց միջոցով չեն թոյլ տալիս դատարկուելու ներսը զետեղուած խիստ լցուած մարմնին, կամ աւելի ճիշտ, թոյլ են տալիս միայն դանդաղ կերպով դուրս գալ, այս բոլորովին անյայտ է ինձ, որովհետև յայտնագործողը իսպառ ծածկում է «ելքատրական կապսիւլները» պատրաստութեան տեխնիքական մանրամասնութիւնները:

Առ այժմ ես կարողացայ այս կապսիւլների ներգործութիւնը դիտել մարդկային յօրինուածքի վերայ. դա ուղղակի հրաշք է:

— Կը կամենա՞ք մի կապսիւլ կուլ տալ. — սիրալիր կերպով առաջարկեց ինձ բժշկապետը. — Դուք առաջին մարդը կլինիք, որ ինձանից յետոյ տեղեկութիւն էք ստանում սորա մասին, որովհետև ես երբորդ ամիսն է արդէն որ սոցա ներգործութիւնը փորձում եմ ինձ վերայ: Կապսիւլները կամաց կամաց լուծուում են մարսողական ճանապարհով և անյայտ կորչում:

Սկզբում ես դէմ ընկայ, բայց «առաջին մարդը» ազ-

դեց և որոշեցի կուլ տալ: Մի քանի ըօպէից յետոյ զգացի, որ ինչ որ արտասովոր բան կատարուեց իմ մէջ. ես կարծես թե թեմէն զգացի ինձ, արիւնն սկսեց արագ հոսել երակներով. ինձ թուաց մինչև անդամ, որ այս արեան խաղն զգում էի. յետոյ ցանկութիւն զգացի շարժուելու, խօսելու, առհասարակ մի արտակարգ եռանդ. —

—Գիտէ՞ք այժմ ինչ կուլ տուիք,—նենգութեամբ հարցրեց բժիշկը:

—Ի սէր Աստծու, այս ինչ էր: Անմահութիւն էր թէ հին չաստուածների նեկտար:

—Դուք կուլ տուիք երկրային ոյժի մի մասնիկ, նոյն բանի մասնիկը, որ կեանք է տալիս ոչ թէ մեր երկրին և ուրիշ մոլորակներին, այլ և իրան արեգակին: Նթէ յոյսերս արդարանան, այն ժամանակ մարդկային տկարութիւնները, գուցէ և նոյն իսկ մահը, աւանդութեանց շարքը կ'մտնեն: Առ այժմ էլ ուրիշ ոչինչ չեմ կարող ասել ձեզ:

Ես ևս առ այժմ էլ բան չեմ կարող ասել, բացի նորանից, որ մի կապսիւլից ես ինձ վերին աստիճանի յաւ զգացի մի ամբողջ օր:

ՍԱՐԿՈՄԱՍԻ ՄԱՆՐԻՆ: «Berl. Tag.» լրագրի ասելով մեծ աղմուկ հանեց բժշկապետ Ռօսսի գեկուցումը, որ կարդացել է այս օրերս Լօնդօնում: Ռօսսը յայտնում է, որ իրան յաջողել է դառնել այն մանրէները, որոնք առաջ են բերում ժանտ ուռուցքները—սարկոմայի քաղցկեղը: Բացի դորանից, ընթէ-րէնտը բազմաթիւ դիտողութիւններէց այն եզրակացութեան է հասել, որ այդ ուռուցքների երևալու պատճառը քլորի պակասութիւնն է հիւստուածներում: Ամենալաւ միջոցը քաղցկեղի դէմ, նորա կարծիքով, կերակրի աղն է: Այս միջոցով բժշկ. Ռօսսը բժշկել է քաղցկեղով հիւանդներին և հասել է նշանաւոր յաջողութեան (Ա. Բ.)

ԸՆԿՈՒՋԻ ԱԶԻՆՑՈՒԹԻՒՆՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՅ. Իսպանացի պիտնական բժշկապետ Մունոցը հրատարակել է մի հետաքրքրական հետազօտութիւն ընկուզի նշանակութեան մասին, որպէս սննդեան տարր: Ընկոյզը, ինչպէս և նման բոլոր պտուղները, պարունակում են իրանց մէջ իւղ, կարբօնհիդրատ, ցէլլուլօզ, անգործարանաւոր աղեր, ջուր և այլն: Բացի դորանից, ընկոյզը առանձին ներգործութիւն ունի մարդկային յօրինուածքի վերայ: Օրինակ եթէ առողջ մարդը առաւօտ երեկոյ ութ ութ մեծ ընկոյզ ուտէ դեռերօի փոխարէն, այն ժամանակ, բժշ. Մունօցի կարծիքով, այդ մարդու մէջ առաջ է գալիս արեան զօրեղ հոսանք դէպ կաշին և մաղասամաշկերը: Նրեան գոյնը սաստիկ կարմրում է, չրթուքները նոյնպէս: Նթէ աւելի քանակութեամբ ընկոյզ գործ դնեն, դորա հետեանքը շատ անգամ եղել է քթից արեանհոսութիւն: Սրտի գործունէութիւնը նշանաւոր կերպով զօրեղանում է, սրտի զարկերը խմովում են աւելի արագ, աւելի ուժեղ: Նթէ աւելի շատ

են ուսում, արիւնը դէպի գլուխն է հոսում, տաքութիւն է տալիս, գլխի պոռոյտ և անգամ գիտակցութեան կորուստ։ Այս փորձերից, որոնք կատարուել են առողջ մարդկանց վերայ, կարելի է լուրջ եզրակացութիւններ հանել ընկուզի գործածութեան նկատմամբ հիւանդութեանց դէպքերում։ Ընկուզը խիստ օգտակար է արեան պակասութեան, դժգունութեան և այլ ամեն նման հիւանդութիւններին, որոնք կախումն ունին արեւատար զնդիկների պակասութիւնից։ Փորձերով ապացուցուած է, որ տուբերկուլեօզի ժամանակ ընկուզի գործածութիւնը պարզ կերպով բարձրացրել է բարեխառնութիւնը։ (Mosh.)

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՈՒՍՄԱՆ ՆՈՐ ՄԵՏՈՂ.—Հիւսիսային Միացեալ Նահանգների ազգային լուսաւորութեան նախարարութիւնը մի հետաքրքիր հրահանգ է հրատարակել և ուղարկել դեպքոցական վարիչներին։ Այս չըջաբերական-ծրագիրը՝ որոշում է դպրոցական դաստիարակութեան և ուսման նոր մետոդի սկզբունքները։ Այդ հրահանգի հիմնական միտքն այս է. գրքերով կրթութիւն տալը վնասակար է բնախօսական տեսակէտից։ Դպրոցը չը պէտք է մոռանայ, որ երեխան ամենից առաջ և ամենից աւելի շարժողութեան պէտք ունի։ Դպրոցը պէտք է վերադառնայ հին հելլենական մանկավարժական եղանակին, երբ պատանիները իւրացնում էին փիլիսոփայական և այլ իմաստութիւնները՝ զբօսնելով... Թող կորչեն գրքերը։ Նրեխայք թող որջան կարելի է զբօսեն։ Հարկաւոր չէ չորս պատերում նրստած սովորել, դպրոցականները պիտի սովորեն՝ յաճախելով թանգարաններ, կենդանաբանական պարտէզներ ու գործանոցներ։ Նոքա կղիտեն արձանները և պատմական արժանայիշատակ տեղերը։ Դիտողական ուսում—անհ ինչումն է պարունակում մանկավարժական նոր ճշմարտութիւնը։

Այնուհետև չըջաբերականը մատնացոյց է անում, որ ուսուցիչները պէտք է ձգտեն, որ դպրոցական կրթութիւնը ըստ կարելոյն աւելի անհատական լինի։ Նոքա խնամքով պէտք է սովորցնեն ամեն մէկ երեխայի ֆիզիքական կազմութիւնը, նեարդային համակարգութիւնը և մտաւոր ընդունակութիւնները։ Իւրաքանչիւրին դպրոցը պէտք է միայն այն տայ, ինչ որ նա կարող է օգտակար կերպով իւրացնել։

ՈՍԿՈՒ ՁՅՈՒՔ ԲԵՐՆԼԸ ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ։ Ներքի մէջ ոսկեխառն երակների ներկայութիւնը մինչև այժմ չատ բարդ ձևով էր որոշւում. անհրաժեշտ էր երկիրը ծակել և հանքերի տեսակներ հանել միջից։ Որովհետև ոսկին գտնւում է քարային մասերում բարակ երակների ձևով, ուստի ստիպւում էին շատ անգամ մի քանի հազար ծակ բանալ, գէթ մի երակ գտնելու համար։ Ներկայումս ոսկի գտնելու եղանակը չափազանց պարզ ձևի են վերածել, այն է՝ ելեքտրականութեամբ։ Անգլիացի ելեքտրոտեխնիկներ Ալֆրեդ Վիլլիամսի և Լեյվ Դաֆտի այդ նպատակի համար հնարած գործիքը նման այն գոր-

ձիքի, որ գործ է դնում Մարկոսին անթել հեռագրի համար, միևնոյն կերպով հիմնուում է ելեքտրական ալիքների յայտնի յատկութիւններից օգտուելու վերայ: Մարկոսին անթել հեռագրելիս, ինչպէս յայտնի է, բաց է թողնում որոշ քանակութեամբ ելեքտրական ալիքներ, որոնք և հաղորդում են հեռագիրը: Նոյն եղանակով վարւում են և Վիլիամսն ու Դաֆտը: Զանազանութիւնը նորանուան է միայն, որ նոքա ելեքտրական ալիքները օդի միջով են ուղղում: Ալիքները նոքա ստանում են մի առանձին գործիքով, որ շատ բարդ լինելով՝ չենք նկարագրում: Ելեքտրական ալիքների գետնի մէջ թափանցելիս ստացած դիմադրութիւնը փոխւում է, նայելով պատահած նիւթերի տեսակին: Մի քանի քարի տեսակներում այդ դիմադրութիւնը շատ աստափէլ է, բայց շատ թուլանում է, երբ մետաղին է հանդիպում: Այս հանգամանքից են օգտուում և Վիլիամսն ու Դաֆտը ոսկի գտնելու համար: Նոքա ճշտիւ չափում են ալիքների դիմադրութիւնը: Հենց որ նա յանկարծ ցածրացաւ, այդ նշանակում է, որ մետաղի երակ է գտնուած:

Այն տեղը, ուր որ ուզում են տեսնել ոսկի կայ թէ չէ, 3 հոգի միասին աշխատում են. մէկը յիշեալ գործիքով ելեքտրականութիւն է ուղղում դէպի երկիրը. միւս երկուսը երբեմն երբեմն՝ ելեքտրական ալիքները ընդունող առանձին փայտի գործիքով շուտ շուտ փորփրում են գետինը: Ալիքի ոյժի փոփոխութիւնը կարելի է իմանալ կամ չափող գործիքով և կամ հեռախօսով: Սորա համար վերցնում են առանձին պատրաստուած հեռախօս, որ ճայթիւններ է հանում: Վերջինս մնում է անփոփոխ, քանի որ ալիքների ստացած ընդդիմադրութիւնը միակերպ է: Հէնց որ դիմադրութիւնը փոխուեց, ձայնը զօրեղանում է կամ թուլանում: Ամեն փոփոխութիւն, որ ցոյց է տալիս թէ մետաղի է հանդիպել, իսկոյն նշանակում է ուրեմն չափող գործիքով կամ հեռախօսով և համապատասխան տեղում սկսում են փորել: Վիլիամսի և Դաֆտի գործիքը մի քանի տարի առաջ մտցրին Տրանսվալում ոսկի խուզարկելու ժամանակ և կատարելապէս գոհացում ստացան: (ՄՕ3.)

ԿԵՆՆՔԸ ԵՐԿԱՐԱՑՆԵԼՈՒ ՆՈՐ ՓՈՐՁ: Վումայի» անցեալ համարում առաջ բերինք բժշկապետ Կուլեաթկօի կատարած արտակարգ հետաքրքրական փորձերի մանրամասնութիւնները սիրտը կենդանացնելու վերաբերմամբ: Ամբողջ մամուլի մէջ երևեցան յօդուածներ այդ մասին, որոնք յոյս յայտնում, որ էսօրէգուց ամեն մի բժիշկ կարող կլինի կենդանացնել այն հիւանդին, որի սիրտը չկարողանալով հիւանդութեան զարգացրած սոկսիւնների ազդեցութեանը համակերպուել, դադարել էր գործելուց: Այս յոյսերն ի հարկէ վաղաժամ են, բայց այնուամենայնիւ ինչպէս յիշեալ, այնպէս էլ վերջին տարիներս եղած մի քանի ուրիշ փորձերում, յոյս ներշնչող, ուրեմն և հետաքրքրական խիստ շատ բան կայ:

Փարիզի յայտնի վիրաբոյժ և բժշկական դպրոցի պրօֆէ-

սօր Տիւֆիին, վերահատելով մի հիւանդին, դժբաղդութիւն ունեցաւ կորցնել իւր հիւանդին. նա մեռաւ քլորակերոյ տուած ժամանակ վերահատելիս: Ի հարկէ գործ դրուեցան կենդանացնելու համար արհեստական շնչառութիւն, ելքադրականութիւն, ամեն տեսակ զարթեցնող և այլ միջոցներ: Բայց բոլորն անօգուտ. շունչը չբանեց, սիրտը չը գործեց, կեանքը յետ չեկաւ: Ապա Տիւֆիին բաց արեց լանջախորշը մինչև սիրտը և փորձեց զարթեցնել մերսելով, այսինքն կանոնաւոր սղմելով սրտի մկանը: Սակայն դարձեալ անօգուտ:

Բացի Տիւֆիից մի քանիսը (Միօն, Գալլէն, Մօկլէրը) նման հանգամանքներում փորձեցին սրտի վերայ ազդել նոյն ձևով, բայց սրտի կենդանացումը անհնար երևեցաւ այժմեան բժշկականութեան յայտնի սովորական միջոցների օգնութեամբ: Բայց այս անյաջող փորձերի մէջ մէկը եղաւ, որ վերջի վերջոյ դրական հետեանքի չհասցրեց, բայց պարունակում է իւր մէջ այնպիսի մանրամասնութիւններ, որ իրաւունք է տալիս շարունակել փորձեր այդ շաւղով:

Նոյն Տիւֆիի վերաբոյժի մի հիւանդ յանկարծ մեռաւ անդամահատութիւնից հինգ օր յետոյ: Մեռաւ այն վայրկեանին, երբ Տիւֆիէն սկսեց հիւանդներին այցելել հիւանդի սենեկին մերձակայ սենեակներում: Տիւֆիին իսկոյն յայտնուեց մեռնողի անկողնի մօտ: Նորից բերուեց միջոցների բոլոր կազմը, որոնք անհրաժեշտ էին կենդանութիւն ներշնչելու. ամեն ինչ դարձեալ խնամքով կատարուեց. զարկը չկար, սիրտը չէր գործում, մահը մտաւ իւր իրաւանց մէջ: Այնուհետև Տիւֆիին նորից դիմեց մի անգամ արած իւր անյաջող փորձին. կրծքի խոռոչը բացեց և սկսեց սիրտը մերսել: Մի առժամանակ ոչ մի հետեւանք չերեւեցաւ. ապա սիրտն սկսուեց թոյլ կերպով կծկուել. վերջապէս սկսեց գործել կանոնաւոր և ուժեղ: Մեռածը շունչ քաշեց մի անգամ, ապա երկրորդ, երրորդ և այլն անգամ: Նա գլուխը շուռ տուեց, ինչպէս անզգայութիւնից յետ եկած մի մարդ: Մերսելը դադարեցրին. սիրտը շարունակ զարկում էր, զարկը կարգին էր և բաւական ուժեղ: Վէրքի վեբայ կօմպրէս դրին: Փոքր առ փոքր զարկը թուլացաւ, յետոյ բոլորովին կանգ առաւ. սրտի զարկը նոյնպէս դադարեց: Տիւֆիին նորից սկսեց մերսել, և նորից սիրտը սկսեց գործել, նորից նոյն ձևով կենդանացաւ սիրտը և դարձեալ քիչ ժամանակից, հէնց որ մերսելը թողին, զարկը թուլացաւ և քիչ քիչ բոլորովին անյայտացաւ: Հետագայ փորձերն արդէն անպտուղ անցան բոլորովին:

Այսպէս ուրեմն թէպէտ անյայտացած կեանքը երկարացնելու նորագոյն փորձերը դրական հետեանք չունեցան, բայց նոցա մէջ շատ բան կայ, որ ստիպում է մի փոքր յուսով նայել ապագային: (Մօ8.)

ԹՈՒՔԱԼՏ ՆԻ ՊԱԼԱՐԻՏ (ԿԵՐԵՔԿԵՅ)։— Պրոֆ. Բէրլինգը գտել է մի միջոց, որ պահպանում է թոքախտից։ Նորա ասելով, կատարուած փորձերը ցոյց տուին, որ պալարիտը, եթէ սրսկեն նախնական հասակում, կարողանում է նախապահպանել պալարախտով (ԿԵՐԵՔԿԵՅ) վարակուելուց։ Բերլինգը սրսկեց 4 հազարազրամ տուբերկուլին, որ ստացել էր մարդու պալարախտային մանրէներից խառը նոյն քանակութեամբ ջրի հետ։ Բոլոր դէպքերում ամենից առաջ ապացուցուեց որ այս դեղը բոլորովին անվնաս մի բան է։ Որքան փոքր էր կենդանին որին սրսկեցին, այնքան պակաս ընդդիմադրութիւն ցոյց տուեց նա պատուաստման։ 100 դէպքերից ոչ մինը հակառակ չէր այս դիտողութեանց։ Պատուաստուած կենդանիները յետոյ տեղաւորուեցան վարակուած ախոռներում, նորից պատուաստեցին եղջերաւոր անասունների տուբերկուլինով, որ անպայման մահաբեր էր եղած, միւս բոլոր չպատուաստուած կենդանիների համար. իսկ այն կենդանիների ներսը, որոնք նախապէս պատուաստուած էին, եղջերաւոր անասունների տուբերկուլինի սրսկումը տուբերկուլինով վարակման ոչ մի հետք չտուին։ Այս փորձերի հիման վերայ պրոֆ. Բերլինգը իրաւունք է համարում իրան յայտարարել, որ ծծկեր երեխաներին և մանկական հասակին տուբերկուլինօզի վարակումից նախապաշտպանելու միջոցը սնկասկած կաջողի գտնել։ Առաւել կասկածելի խնդիր է արդէն զարգացած տուբերկուլինօզի հետ մաքառման հարցը. (ՄօՅ.)։

ՄՐՏԻ ՀԻԻՈՆԴՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐԻՆ։ Բերլինում մօտերս բժշկապետ Մաքս Ալը մի գիրք լոյս ընծայեց «Wer ist herzkranke» վերնագրով, որ մի նոր հետազոտութիւն է ներկայացնում սրտի և նեարդային հիւանդութեանց մէջ եղած կապի մասին և որ պարունակում է իւր մէջ նոր եղանակ սրտի հիւանդութիւնները բուժելու։

Հեղինակը բազմաթիւ օրինակներով ապացուցանում է որ նեարդային թուութիւն ունեցողների և թուլանեարների մեծ մասը իսկապէս ոչ թէ նեարդային հիւանդութիւն ունին այս խօսքի բուն իմաստով, այլ սրտի։

Սրտի ամենափոքր փոփոխութիւնը նեարդային դրութեան տանջանքներ է առաջացնում։ Հեղինակը բացատրում է բոլորովին առողջ մարդկանց սրտի կաթնուած ստանալու առեղծուածային դէպքերը։

Հեղինակը մատնացոյց է անում սրտի հիւանդութիւնների խիստ տարածուած լինելը և սխալ լինելը այն տարածուած կարծիքի, թէ իւրաքանչիւր՝ սրտի հիւանդութիւն ունեցող դատապարտուած է շուտափոյթ և անխուսափելի մահուան։

Դիւրբը գրուած է շատ հետաքրքրական և ժողովրդական տեղով և կարող է օգտակար լինել այն ամենքի համար, ով ցանկութիւն ունի իւր ոյժերն ու առողջութիւնը պահպանել։ (ՄօՅ.)

Օր. Նուարդ Աղաճեանց